

MĚŘENÍ TÍHOVÉHO ZRYCHLENÍ PŘEV RATNÝM KYVADLEM

Pracovní úkol:

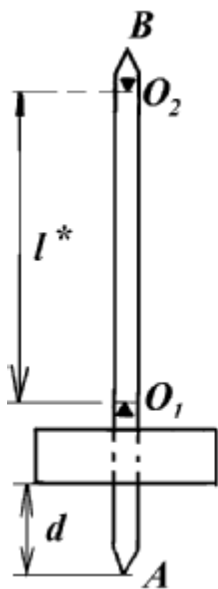
- 1) Určete tíhové zrychlení převratným kyvadlem.
- 2) Sestrojte graf závislosti dob kmitů t_1 a t_2 na poloze závaží d .
- 2) Měření vyhodnoťte a určete chybu měření.

Pomůcky: převratné kyvadlo se závažím, stopky, měřítko.

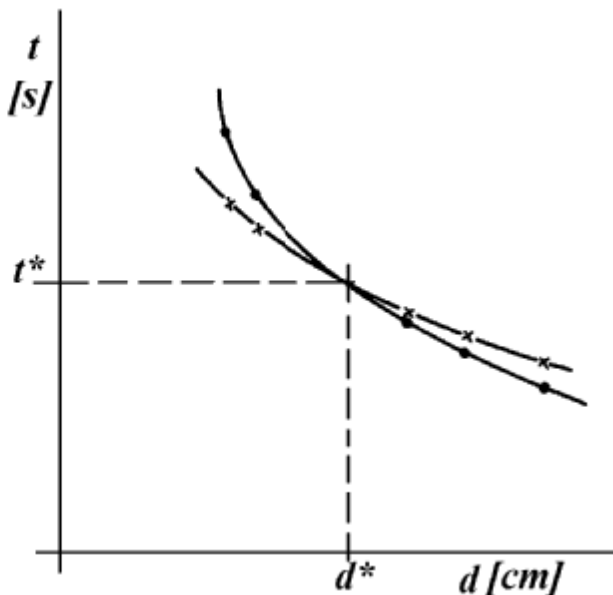
Základní vztahy:

Převratné kyvadlo je kyvadlo, které má dvě rovnoběžné osy otáčení O_1 a O_2 , nesouměrně položené k těžišti, se stejnou dobou kmitu. Vzdálenost těchto os nazýváme redukovanou délkou kyvadla l^* . Pro dobu kmitu platí:

$$\tau = 2\pi \sqrt{\frac{l^*}{g}} \quad (9)$$

Obrázek č. 2: Převratné kyvadlo

Obrázek č. 3: Závislost doby kmitu na poloze závaží

Pokyny pro měření a jeho zpracování:

1) Vzdálenost AO_1 si rozdělte na několik stejných úseků, na kterých nastavujete polohu závaží (např. 3, 5, 7, 9 a 11 cm). Pro nastavenou polohu d závaží určete dobu $n=20$ kmitů t_1 pro osu O_1 a dobu $n=20$ kmitů t_2 pro osu O_2 . Tyto hodnoty запиšte do předem připravené tabulky.

Úhel rozkyvu nesmí překročit 5° !! Pak změňte polohu d a postup zopakujte.

2) Cílem měření je nastavit polohu závaží d tak, aby $t_1 = t_2$. Z tabulky naměřených hodnot lze hodnotu d^* odhadnout podle změny nerovnosti $t_1 > t_2$ na $t_1 < t_2$. Metodou půlení intervalu zpřesněte hodnotu d^* na $\pm 2,5$ mm (tj. $\pm 1/2$ nejmenšího dílku stupnice na kyvadle).

3) Závaží umístěte co nejpřesněji do polohy d^* a určete dobu $n=50$ kmitů t_1 a t_2 včetně jejich přesnosti σ_t . Pokud se hodnoty liší o více než 0,1 s, je třeba polohu závaží d^* změnit a provést měření znovu. Přesnou polohu d^* změřte pomocí měřítka ($\pm 0,5$ mm).

4) Stanovte dobu jednoho kmitu τ a jeho chybu σ_τ :

$$\tau = \frac{1}{100}(t_1 + t_2) \quad \sigma_\tau = \frac{\sqrt{2}}{100} \sigma_t \quad (10)$$

5) Změřte vzdálenost os $O_1O_2 = l^*$ a určete její chybu σ_{l^*} .

6) Ze vztahu (9) odvoďte vzorec pro výpočet tíhového zrychlení g , dosadte naměřené hodnoty a vypočítejte g . Výslednou chybu měření g určete pomocí chyby nepřímého měření.

7) Výsledek запиšte v obvyklém tvaru a porovnejte ho s tabulkovou hodnotou. (Při běžném měření lze dosáhnout přesnosti 0,5%.)

8) Naměřené hodnoty z tabulky vyneste do grafu a proložte vhodnými křivkami. Vyznačte hodnotu d^* a tomu odpovídající hodnotu l^* .

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost